

zorginstellingen

38^e jaargang nr. 7 - november 2013

Thema

Duurzaamheid & Energie

Hoe maak je duurzaamheid
winstgevend?

8x duurzaam bij
St. Elisabeth Ziekenhuis

Toiletten in zorg minst schoon

Hoe maak je duurzaamheid winstgevend?

Er is steeds meer belangstelling voor duurzaamheid. Toch komen duurzame ontwikkelingen vaak moeizaam van de grond. Dat heeft vooral te maken met het hardnekkige misverstand dat werken aan duurzaamheid alleen maar geld kost. Wie het slim aanpakt, kan ervoor zorgen dat de gebruikelijke vraag 'Wat kost dat?' wordt verdrongen door de vraag 'Wat levert het op?'.

Tekst Jordie van Berkel-Schoonen en Sipke Hengst*

Duurzaam met Lean

Duurzaamheid in de zorg gaat verder dan vraagstukken rond gebouwbeheer en energie. Lean is een prima middel om hier invulling aan te geven. Lean betekent immers van origine 'hetzelfde doen met minder'. En dat is waar duurzaamheid ook voor staat. Er is veel winst te halen door naar de gehele organisatie te kijken.

Een zorginstelling die met duurzaamheid aan de slag wil, kan zijn pijlen op verschillende onderdelen richten. Wie het slim aanpakt, kan maatregelen treffen die niet alleen goed zijn voor mens en milieu, maar die bovendien ook financieel aantrekkelijk zijn.

In dit artikel komen een aantal van die zaken aan de orde: energiebesparingen (zie kader Dimence), gebouwbeheer, duurzaam inkoopbeleid en een duurzaam facilitair bedrijf.

Tip 1: Zorg voor een goede gebouwsimulatie

Door toepassing van gebouwsimulatie, levenscycluskostenanalyse en bovenal met een goede systematiek van monitoring is het mogelijk hoge besparingspercentages te halen van zo'n 50 tot 80 procent.

Als voorbeeld nemen we een verzorgingstehuis voor psychogeriatrische patiënten.

'Wie het slim aanpakt, kan maatregelen treffen die ook financieel aantrekkelijk zijn'

De gebruikelijke aanpak leverde een installatie op die in de huidige context als erg duurzaam betiteld zou worden: een warmtekoude opslag met warmtepompen en de benodigde broncapaciteit van 100 m³/uur. Het programma van eisen stelde dat hiermee de maximale binnentemperatuur van 26 graden Celsius niet meer dan 200 uur per jaar overschreden zou worden. De gebouwsimulatie constateerde echter dat dit bijna 1900 uur per jaar zou gaan worden. Door het bestaande concept te verbeteren en te optimaliseren, werden de temperatuuroverschrij-

dingen teruggebracht tot enkele tientallen uren per jaar. De broncapaciteit kon gereduceerd worden tot 25 m³/uur. Tevens werd het energieverbruik met 55% gereduceerd ten opzichte van het bestaande ontwerp (wat volgens de bedenkers al energiezuinig zou zijn).

Tip 2: Kijk naar de hele organisatie

Duurzaamheid in de zorg gaat verder dan vraagstukken rond gebouwbeheer en energie. Lean is een prima middel om hier invulling aan te geven. Lean betekent immers van origine 'hetzelfde doen met minder'. En dat is waar duurzaamheid ook voor staat. Veel winst is te halen door naar de gehele organisatie te kijken en naar elementen als duurzame inkoop, duurzame inzetbaarheid van personeel en een duurzaam facilitair bedrijf. Hierdoor bouw je een duurzame relatie op met patiënten, medewerkers en leveranciers.

Tip 3: Koop duurzaam in

In de zorg wordt met veel leveranciers zaken gedaan. Zeker vanwege de budgettaire druk wordt bij inkoop nog te vaak sterk gekeken naar de laagste prijs in plaats van naar de Economisch Meest Voordelige Inschrijving (EMVI). Bij een duurzaam inkoopbeleid worden nadrukkelijk criteria meegenomen rond duurzaamheid, zoals de herkomst van producten, investeringsbereidheid van de leveranciers, de mate waarin de keten onder controle is, de producteigenschappen, de keurmerken, de recyclebaarheid etc.

Project Energie Dimensie

- **Wie:** Dimence (GGZ Overijssel)
- **Missie:** Naast aandacht voor People ook aandacht voor Planet en Profit
- **Doel:** Het realiseren van energiebesparing
- **Hoe:** Energieonderzoek bij tien gebouwen. Deze gebouwen zijn geselecteerd op basis van het absolute energiegebruik, de energiekosten en de benchmark (op basis van het bruto vloeroppervlak) en beslaan ongeveer een derde van de totale energieportfolio.
- **TCO:** Naar aanleiding van deze gegevens is een model ontwikkeld op basis van Total Cost of Ownership (TCO) voor het structureel reduceren van de energielasten. Hierbij wordt een combinatie toegepast van isolatie, energiemanagement, waterbesparende maatregelen, verwarming, koeling, verlichting en het beter inregelen van bestaande installaties.
- **Mogelijke besparing:** Het effect hiervan is zichtbaar in de opgestelde business case. Deze laat energiebesparingen zien van 25 procent tot 45 procent.
- **Bewustwording:** Onderdeel van het project zijn niet alleen de technische maatregelen, maar ook het werken aan bewustwording en gedrag van alle medewerkers en verankering in de brede bedrijfsvoering. Hiermee is nog een additionele besparing van 5 procent tot 10 procent te behalen.
- **Ambassadeurs:** Belangrijke ambassadeurs voor het project zijn de manager Facilitair Bedrijf, de installateur (Unica), de manager Huisvesting & Terreinen en de technisch adviseurs die binnen de afdeling werkzaam zijn.
- **Stand van zaken:** Op dit moment worden de financieringsmogelijkheden nader onderzocht, zodat het project in 2014 ook daadwerkelijk geïmplementeerd wordt.

Daarbij komt de TCO-berekening in bijna alle gevallen lager uit dan de offerte met de laagste prijs en blijkt opnieuw dat werken aan duurzaamheid ook in financiële zin loont.

Tip 4: Zorg voor een duurzaam facilitair bedrijf

Of je facilitaire zaken nu zelfstandig uitvoert of samenwerkt met externe partijen: aandacht voor duurzaamheid is essentieel. Ook samen met je externe partner kun je werken aan een duurzame relatie. Het is niet alleen belangrijk om in een aanbesteding duurzaamheidscriteria mee te nemen, het is ook zaak hier in de praktijk daadwerkelijk op te sturen. Denk hierbij aan het ondertekenen van de Code Verantwoord Marktgedrag, de eisen aan het percentage opleidingen voor schoonmaakpersoneel, het gebruik van duurzame producten en het actieve hergebruik van programma's. Met name het actief terugdringen van verspilling (bijvoorbeeld onnodige opslag van meubilair of verspilling van voedsel) zal direct aantonen dat werken aan duurzaamheid ook financieel loont. 4

* Sipke Hengst is organisatie-adviseur bij de Smart group (www.smartgroup.nl).
Jordie van Berkel-Schoonen is ondernemer bij Forte Solutions (www.forte-solutions.nl).